

I: Julie Fallon

Cadeirydd Cyd-bwyllgor GwE

Gan: Aelodau Prospect

xx/03/2024

Annwyl Julie,

Fel y gwyddoch, mae'r datganiad a gyhoeddwyd gan Jeremy Miles, Gweinidog y Gymraeg ac Addysg ar 31 Ionawr 2024 yn cyfeirio at drefniadau newydd i'w gweithredu yng nghyd-destun gwella ysgolion. Rhyddhawyd y datganiad hwn yn gyhoeddus ynghyd â'r llythyr i'r Gweinidog gan yr Athro Dylan Jones *"er mwyn rhannu'r negeseuon hyn yn onest â'r sector."*

Cyhoeddodd y Gweinidog gam nesaf yr adolygiad sydd, yn ei hanfod, yn golygu edrych ar sut gall cydweithio ysgol-i-ysgol a gweithio ar draws AauLl ddigwydd wrth symud i ffwrdd o'r model rhanbarthol ehangach presennol.

Mae hwn yn ddatganiad pellgyrhaeddol, ac ni ellir diystyru ei bwysigrwydd. Mae'r iaith a'r honiadau yn llythyr yr Athro Dylan Jones yn gryf, gan gyfeirio'n uniongyrchol at *"bryderon ynghylch ansawdd y cymorth"*. Mae hyn yn arfarniad uniongyrchol o berfformiad ein gweithlu yn GwE, ac nid yw'n un yr ydym yn ei dderbyn, nac yn credu y dylid bod wedi'i rannu'n gyhoeddus fel hyn.

Tra bod aelodau yn cydnabod bod rhaid i addysg a gwella ysgolion fod yn broses sydd yn esblygu, mae llawer ohonom, yn wir, wedi bod trwy sawl cylch newid, nid ydym yn credu bod hyn yn enghraifft o reoli newid cadarnhaol gan y Gweinidog. Rydym yn cwestiynu cymhelliad a methodoleg yr adolygiad 'Haen Ganol' hwn a sut cafodd y canfyddiadau eu cyfleu wedi hynny.

Credwn, mewn gwirionedd, fod datganiad y Gweinidog wedi achosi anhrefn yn y system. Ar ôl i'w gwaith gael ei farnu'n gyhoeddus mae ein haelodau yn ansicr ynghylch eu dyfodol, ac mae'r diffyg gwybodaeth ar hyn o bryd yn gwneud hyn hyd yn oed yn waeth. Fodd bynnag, rydym yn mawr werthfawrogi ac yn cydnabod eich bod chi wedi dangos cefnogaeth i GwE fel Cadeirydd y Cyd-bwyllgor.

Mae ein haelodau yn y consortiwm rhanbarthol yn arbennig o rhwystredig a siomedig na fu unrhyw ymgynghori ffurfiol â rhanddeiliaid ynghylch yr argymhellion. Nodwn, fodd bynnag, y dylai Cam 2 yr adolygiad gynnwys ymgynghori â chonsortia rhanbarthol, a byddem yn croesawu eich cefnogaeth barhaus wrth sicrhau bod ein barn, ein harbenigedd a'n gwybodaeth yn cael eu clywed yn llawn.

Hoffem dynnu eich sylw at y meysydd a ganlyn, a gofynnwn fod y rhain yn cael dylanwad ar eich sylfaen wybodaeth, eich trafodaethau a'ch penderfyniadau dilynol:

1) Y Broses Adolygu a'r Camau Nesaf

- Rydym ni fel aelodau yn cwestiynu a gadwyd at Gylch Gwaith gwreiddiol yr adolygiad, yn enwedig o ran methodoleg a chywirdeb y dystiolaeth a gasglwyd.
- Yn ogystal, o ystyried bod amserlen yr adolygiad wedi newid ar ganol y gwaith, rydym yn cwestiynu sut gall Cam 1 y broses adolygu fod wedi esgor ar argymhellion mor bellgyrhaeddol a ryddhawyd yn gyhoeddus.

- Fel aelodau ac arbenigwyr ar wella ysgolion rydym ni ein hunain yn ceisio deall gwir oblygiadau'r argymhellion, ac rydym yn eich annog chi i wneud yr un fath. Bydd dehongliad arwynebol o'r argymhellion heb gymorth arbenigol yn debygol o arwain at gyfres o gamau gweithredu nad ydynt yn gydnaws â gwella ysgolion neu a fydd, o bosib, yn bygwth cynnydd ein dysgwyr.
- Credwn fod y diffyg gwybodaeth i randdeiliaid, yn cynnwys ysgolion, Awdurdodau Lleol, Aelodau Etholedig, Prif Weithredwyr ac ati yn annerbyniol. Nid yn unig y mae hyn yn fater lles a morâl sylweddol i weithlu GwE ond felly hefyd i Benaethiaid a fydd, o bosib, yn wynebu newidiadau sylweddol mewn cymorth a phrosesau gwella ysgol.
- Mae cyhoeddi set o argymhellion heb fap ffordd clir yn amlinellu sut i'w cyflawni yn annerbyniol. Gofynnwn i chi ystyried yn dra gofalus holl effeithiau gwneud unrhyw benderfyniadau heb y cyd-destun a'r manylion llawn. Tra bod y gweithlu o blaid cyd-lunio a chydweithio fel rhan o esblygu cymorth, mae'r diffyg gwybodaeth ar hyn o bryd yn arwydd o chwalfa a tharfu posib, a thoriad mewn cymorth ar adeg hynod dyngedfennol mewn addysg yng Nghymru.
- I gloi, gofynnwn i chi ystyried pa mor hyderus y gallwn ni fod y bydd y trefniadau arfaethedig yn cynnig gwell cymorth i ysgolion.

2) Cost/budd a materion asesiad effaith eraill

- Mae'n amlwg y bydd angen gwneud dadansoddiad cost a budd llawn. Gofynnwn i randdeiliaid ystyried cost y newid sylweddol hwn mewn polisi mewn cyfnod cyllidebol anodd, o ran y trawsnewidiad tuag at unrhyw drefniadau newydd ac yna gweithredu o fewn y trefniadau newydd. Yn ogystal â chymorth gwella ysgolion gofynnwn i chi hefyd ystyried cost ariannol rhyddhau staff ysgolion i fynd i'r afael â'r argymhelliad arfaethedig yn ymwneud â chydweithio ysgol-i-ysgol.
- Gofynnwn hefyd i chi arfarnu'r llwyth gwaith ychwanegol ar ysgolion, yn enwedig ar Benaethiaid, wrth roi ar waith unrhyw weithgarwch sy'n gofyn am gydweithredu, gweithio ar y cyd neu wella ysgol-i-ysgol. Hoffem dynnu eich sylw hefyd at rolau a chyfrifoldebau ffurfiol arweinwyr ysgolion ac effaith unrhyw drefniadau newydd ar y rhain; mae'n bosib y bydd mwy fyth o bwysau cyfrifoldeb ac/neu atebolrwydd ar ysgwyddau Penaethiaid os ydynt yn mynd i fod yn cymeradwyo ac yn gwirio yn ffurfiol, neu ddarparu cymorth i ysgol arall wella.
- Dylid cynnal asesiad effaith pellach i asesu effaith bosib y newidiadau hyn ar feysydd fel y Gymraeg a Chydraddoldeb.

3) Cyfrifoldebau statudol Awdurdodau Lleol

- Mae deall yn llawn sut mae cyflawni cyfrifoldebau statudol yr Awdurdodau Lleol o'r pwys mwyaf. Mae hyn yn arbennig o berthnasol wrth ystyried cynnig y Gweinidog yn ei ddatganiad ysgrifenedig ar sut orau i fynd ati i gefnogi gwella ysgolion ar dair lefel. Nid yw'n glir i ni sut bydd model gwella ysgolion yn seiliedig ar "*gefnogi gwaith rhwng ysgolion ar lefel leol*" yn galluogi Awdurdodau Lleol i gyflawni eu dyletswyddau statudol.
- Cyfeiria'r Gweinidog hefyd at "*gefnogi'r gwaith o wella ysgolion ar lefel genedlaethol*". Unwaith eto, nid yw'n glir sut bydd hyn yn cael effaith ar ddyletswyddau statudol yr Awdurdodau Lleol.
- Credwn fod eglurder ar y ddau bwynt uchod yn hollbwysig cyn gall Awdurdodau Lleol symud ymlaen a chynllunio unrhyw drefniant newydd ar gyfer gwella ysgolion.

Gallwn eich sicrhau mai lles pennaf ein dysgwyr sydd wrth galon ein gweithlu. Rydym wedi ymroi i wella ysgolion a byddwn yn parhau i wneud hynny tra gallwn ni, yn parhau i gefnogi ysgolion a dysgwyr yng ngogledd Cymru gydag empathi a hyd eithaf ein gallu, a hynny mewn amgylchiadau hynod anodd.

Edrychwn ymlaen at glywed barn Cyd-bwyllgor GwE ar y materion hyn.

Yr eiddoch yn gywir,